

УИЛЯМ ФОКНЪР ЧЕРВЕНИ ЛИСТА

Превод от английски: Кръстан Дянков, 1993

chitanka.info

I

Двамата индианци прекосиха плантацията и се отправиха към поселището на робите. Спретнати, варосани, градени от печен кирпич, двете редици къщи, в които живееха робите на племето им, гледаха една срещу друга, а помежду им минаваше меката сянка на уличката, белязана и очертана от следите на боси нозе и няколко саморъчно направени играчки, занемели в прахта. Никакъв признак на живот.

— Зная какво ще намерим — каза първият индианец.

— Каквото няма да намерим — каза вторият. Макар и пладне, уличката беше празна, вратите на хижите — запустели и тихи; нямаше го дима на готварските огънове над попуканите и замазани комини.

— Да. Точно така стана, когато умря бащата на този, който сега е вожд.

— По-право на оня, който беше вожд.

— Да.

Първият индианец се наричаше Трите кошници. Може би имаше шейсет години. И двамата бяха тантурести, масивни, с вид на граждани, шкембести, големоглави, с едри, широки, на цвят прашни лица, носещи онова мътно спокойствие, което, внезапно изскочили от мъглата, имат главите, дялани по разрушените стени на Сиам или Суматра. Това бе извършило слънцето, палецото слънце и гъстата сянка. Косите им наподобяваха овсига, порасла на опожарена пръст. На едното си ухо Трите кошници бе заципал емайлирана кутийка за емфие.

— Винаги съм казвал, че така не е добре. В старо време нямаше квартали, нямаше негри. Човек си правеше каквото си иска. Имаше време. А сега времето отива да търсиш работа на ония, които предпочитат да се потят.

— Като коне и кучета.

— Като нищо свястно на света. От нищо не са доволни, дай им само да се потят. По-лоши са и от белите хора.

— И работа на вожда ли е да им търси работа?

— Казваш. Аз не обичам робството. Не е хубаво. Хубаво беше в старо време. Сега не.

— Ама и ти не го помниш старото време.

— Слушал съм от тия, които го помнят. И съм се мъчил да си го представя. Човек не е създаден да си лее потта.

— Така е. Виждаш ли каква им е станала кожата?

— Да. Черна. И горчи.

— Да не си ял?

— Веднъж. Бях млад, повече ми се ядеше. Сега е друго.

— Да. Скъпи са за ядене.

— А в месото им има нещо горчиво, не ми харесва.

— Много са скъпи за ядене, щом белите хора коне дават за тях.

Влязоха в уличката. Занемелите окаяни играчки — фетиши от дърво, парцали и пера — се търкаляха в прахоляка пред почернелите прагове, сред кости и парчета от кратуни. Но от никоя хижа не идваше звук, на никоя врата не се показва лице; така беше от вчера, след смъртта на Исетибиха. Те вече знаеха какво ще заварят.

В средната хижа, постройка малко по-голяма от останалите, негрите се събираха при определени фази на луната и оттук почваха своите церемонии, а после, паднеше ли нощта, отиваха на реката, на чието дъно криеха тъпаните. Тук, в това помещение, държаха само по-незначителните предмети, магическите украшения, церемониалния архив, който се състоеше от пръчки, нацапани със символи от червена глина. В средата на пода имаше огнище, а отгоре, в покрива — дупка. В огнището — изстинала пепел от изгорели дърва, а отгоре — железен котел. Прозорците бяха със затворени капаци. Когато двамата индианци влязоха, едничкото, което можеха да различат след ослепителното слънце, бе някакво движение, сянка, на която се белнаха чифт очи, тъй че цялото помещение им се стори пълно с негри. Двамата застанаха на прага.

— Да — каза Трите кошници. — Казах, че това не е хубаво.

— Мен да питаш, не стоявам тук — рече вторият.

— Това, дето ти мирише, е страхът на черните. Не мирише като нашия.

— Не стоявам тук.

— И твоят страх мирише.

— А може да мирише на Исетибиха.

— Да. Той знае. Той знае какво ще намерим тук. Знаел е, когато е умирал, какво ще намерим тук днеска. — В гъстия сумрак на помещението отвред ги преследваха очите и миризмата на негрите.

— Аз съм Трите кошници, когото познавате — каза той към помещението. — Праща ни вождът. И този, когото търсим, вече го няма, нали? — Негрите нищо не казаха. Миризмата на телата им сякаш преливаше и изтичаше в стихналия нажежен въздух. Изглежда, обмисляха нещо отвлечено, нещо неосезаемо. Наподобяваха октопод. Бяха като оголените корени на грамадно дърво, при което пръстта над тях в един миг се е натрошила върху разчекнатата, дебела, зловонна плетеница, даваща му своя безпросветен и яростен живот. — Хайде — подкани Трите кошници, — нали знаете какво е нашето поръчение. Няма ли го вече този, когото търсим?

— Нещо размишляват — рече вторият. — Не ми се стои тук.

— Нещо знаят — каза Трите кошници.

— Мислиш, че го крият?

— Не. Него го няма. От снощи го няма. Така стана и по-рано, когато умря дядото на този, който сега е вожд. Три дни сме го търсили. Три дни Дум не искаше да легне под земята и все казваше: „Виждам си коня, виждам си кучето. Но не си виждам роба. Какво направихте с него, та не ми давате спокойно да си легна?“

— Никой не обича да умира.

— Да. Всеки се държи. А от това винаги излизат неприятности. Хора без чест и без достойнство. Винаги неприятности.

— Не ми харесва тук.

— И на мене. Нали са диваци. Не чакай от тях да спазват обичаите. Затуй ти викам, че така не е хубаво.

— Да. Всеки се държи. Предпочита да работи на слънце, отколкото да слезе под земята с вожда. Но него го няма.

Негрите нищо не казаха, звук не издадоха. Бялото на очите им се въртеше диво и уплашено, а миризмата идеше гъста и силна.

— Да, страх ги е — каза вторият. — Тогава какво?

— Да отидем да говорим с вожда.

— Ще ни изслуша ли Мокитуби?

— Че как иначе. Няма да иска. Ама нали сега е вожд.

— Да, вожд е. Сега колкото си иска може да носи чехлите с червените токове. — Обърнаха се и излязоха. Отворът на вратата зееше

без врата. Нито една от хижите нямаше врата.

— Вече ги носи — каза Трите кошници.

— Зад гърба на Исетибиха. Но сега, откакто е вожд, те са негови.

— Да. На Исетибиха хич не му беше драго. Чувал съм. Знаем как веднъж казал на Мокитуби: „Като станеш вожд, чехлите ще бъдат твои. Но дотогава са мои.“ А сега Мокитуби е вожд и може да си ги носи.

— Да — каза вторият. — Сега той е вожд. Обуваше чехлите зад гърба на Исетибиха и не е ясно дали Исетибиха е знаел. После Исетибиха стана мъртвец, а не беше стар, и сега чехлите са на Мокитуби, защото е вожд. Ти какво мислиш?

— Не мисля — каза Трите кошници. — А ти?

— И аз — рече вторият.

— Добре — каза Трите кошници. — Значи си мъдър.

II

Къщата беше в дъбравата на хълмчето. Отпред беше един етаж висока и представляваше цялата надпалубна част на параход, закотвена на сухо. Била демонтирана от робите на Дум, бащата на Исетибиха, и докарана дотук, дванайсет мили от брега, като я търкаляли на кипарисови трупи. Това им отнело пет месеца. По него време къщата му се състояла само от една тухлена стена. Той опрял парахода надлъж до стената и сега напуканата и олющена позлата на корнизите в стил рококо се извиваше в арки на отминало великолепиe над златните букви, изписващи разни гръмки имена до вратите на каютите, засенчени с жалузи.

Едно от три деца и член на племето минго, по рождение Дум бил от главатарски произход, но по майчина линия. Когато бил още млад, а Ню Орлеанз — още европейски град, Дум направил пътешествие с товарна лодка по Мисисипи — от северния край до Ню Орлеанз, където се запознал с кавалера Съор Блонд дьо Витри, човек, чието обществено положение, както личало, било почти толкова съмнително, колкото и това на Дум. Попаднал сред комарджиите и гърлорезите от пристанището на Ню Орлеанз и под ръководството на своя наставник, Дум взел да се представя за вожд, за Човек, за наследствен собственик на онази земя, която принадлежала на семейството му по бащина линия; не друг, а кавалерът дьо Витри го нарекъл *du homme* Човек, откъдето дошло и Дум.

Виждали ги навсякъде заедно, индианеца, трътлестия мъж с голобрадо загадъчно и грубиянско лице, и парижанина, безотечественик и както разправяли, приятел на Каронделе^[1] и доверен човек на генерал Уилкинсън^[2]. После и двамата изчезнали, изпарили се от дотогавашните си подозрителни свърталища и оставили зад себе си легендата за парите, които Дум уж бил спечелил, и сплетнята за някаква млада жена, дъщеря на твърде заможна индианска фамилия от Запада, чийто брат, известно време след изчезването на Дум, обикалял старите му убежища с пистолет в ръка.

Половин година по-късно изчезнала и младата жена, качила се на парахода за Сент Луи, който една нощ спрял край дъсчен кей в северното течение на Мисисипи, и придружена от прислужницанегърка, жената слязла на брега. Посрещнали я четирима индианци с кон и кола, тръгнали, пътували бавно, защото тя вече била с доста издут корем, и след три дни стигнали плантацията; тук тя разбрала, че Дум вече е станал вожд. Нито веднъж не ѝ разказал как е постигнал това, съобщил ѝ само, че неговият чичо и братовчед му внезапно починали. По това време къщата се състояла от една тухлена стена, издигната от некадърни роби, до която била долепена разделена на стаи и покрита със слама колиба, из която се търкаляли кости и всякаква смет; колибата се намирала в центъра на неподражаем парк от гори, из чиито десет хиляди акра като домашни животни бродели елени. Тук Дум и жената се оженили и скоро след това се родил Исетибиха. Бракосъчетанието извършил един комбинатор, наполовина пътуващ проповедник и наполовина търговец на роби, който пристигнал, яздейки муле, по чиито хълбоци шибал памучен чадър и дамаджана за уиски от три галона. Оттам насетне Дум взел да наема все повече роби и да обработва част от земите си, както постъпвали белите. Но работа никога не стигала за всички и в пълно бездействие мнозинството от тях изцяло възстановили живота от африканската джунгла, с изключение на ония случаи, когато, забавлявайки гостите си, Дум пускал подире им гладните си кучета.

Когато Дум умрял, Исетибиха бил на деветнайсет. Той станал собственик на земята и на опеторилото се стадо черни, от които нямал никаква полза. Макар че титлата вожд преминала върху него, намерила се йерархия от чичовци и братовчеди, която управлявала племето и накрая свикала едно клечащо заседание по негърския въпрос, на което всички клекнали под изписаните със златни букви имена над параходните врати.

— Не можем да ги изядем — казал един.

— Защо не?

— Много са.

— Вярно — казал трети. — Почнем ли, ще трябва всичките да изядем. А месото никак не е полезно.

— Ами ако месото им е като на елените? То не е вредно.

— Да избием някои от тях, без да ги ядем — предложил Исетибиха.

Другите го изгледали.

— Защо? — попитал един.

— Вярно — рекъл втори. — Така не може. Много са скъпи. Помните ли какво главоболие беше да им търсим работа? Да направим като белите хора.

— Какво? — казал Исетибиха.

— Да обработим още земя, да посеем царевица, че да ги храним, да се умножат още и тогава да ги продадем. Ще разчистим всичката земя, ще насадим храна, ще развъждаме негри и ще ги продаваме на белите за пари.

— А какво ще правим с тия пари? — попитал трети.

Тук се позамислили.

— Ще решим — казал първият. Потънали в сериозна размисъл, все тъй клечейки.

— Това значи работа — казал третият.

— Ами да я свършат негрите! — рекъл първият.

— Да. Да я свършат! Вредно е да се потиш. Влага е това. Отваря порите.

— И влиза нощен въздух.

— Да. Нека негрите работят! Ясно е, че обичат да се потят.

Разчистили земята заедно с негрите и засяли зърно. Дотогава робите живеели в една огромна барака с покрив, килнат над единия ъгъл, нещо подобно на свинска кочина. А сега почнали да им строят селища и хижи и в хижите настанявали по двама млади негри да се размножават; след пет години Исетибиха продал четирийсет глави на един търговец от Мемфис, взел парите и под напътствията на свой вуйчо от Ню Орлеанз заминал за странство. По това време кавалерът Съор Блонд дьо Витри бил вече стар човек, живеел в Париж, носел перука и корсет, а съсредоточеното му старческо беззъбо лице било завинаги застинало в загадъчна и дълбоко трагична гримаса. Той взел от Исетибиха триста долара и в замяна на това го въвел в известни кръгове; след една година Исетибиха се завърнал у дома с едно позлатено легло, два полилея, на чиято светлина, както разправяли, мадам Помпадур оправяла косите си, докато иззад напудреното ѝ рамо Луи самодоволно се усмихвал на своя образ в огледалото, и чифт

чехли с червени токове. Те били малки за крака му, тъй като до деня, в който се отправил от Ню Орлеанз на път, той изобщо не бил носил никакви обувки.

Донесъл чехлите, загънати в тънка тоалетна хартия, и ги турил в единствения останал джоб на чифт дисаги, който дотогава бил натъпкан с кедрови стърготини. Вадил ги оттам само в случаите, когато синът му Мокитуби искал да играе с тях. На тригодишна възраст Мокитуби имал широко плоско монголоидно лице, което съществувало сякаш в пълна и неизмерима летаргия от нея то излизало само при вида на чехлите.

Майката на Мокитуби била миловидно момиче, което Исетибиха срещнал веднъж в динените лехи — там работела тя. Спрял, погледал я — широки и здрави бедра, силен кръст и спокойно лице. Него ден отивал на реката за риба, но по-далеч от дините не отишъл; кой знае, може би додето стоял и наблюдавал неподозиращото момиче, той си припомнил майка си, гражданката, бегълката с многото ветрила, дантели и негърска кръв и цялата евтина изтърканост на тази тъжна история. След една година се родил Мокитуби. На три години краката му вече не можели да влизат в чехлите. В тихите палеци следобеди Исетибиха го наблюдавал как се бори с чехлите, обзет от някакво чудовищно упорство, и кротко се смее в себе си. Така се смял — на Мокитуби и на чехлите — няколко години, защото Мокитуби не се отказал от опитите си да ги обуе, додето не станал на шестнайсет. Тогаз ги зарязал. Или по-скоро Исетибиха си мислел така. Защото Мокитуби се отказал от тези опити само в присъствие на баща си. Най-младата жена на Исетибиха му обадила един ден, че Мокитуби е откраднал и скрил чехлите. Тогава Исетибиха спрял да се смее, отпратил жената и като останал сам, казал си: „Да, и мен ми се ще да живея“, после пратил за Мокитуби и му рекъл: „Подарявам ти ги.“

По това време Мокитуби бил вече на двайсет и пет, още ерген. Исетибиха не бил висок, но бил по-висок от сина си с половин педя, а почти петдесет кила по-лек. Мокитуби вече страдал от своята болезнена тлъстина, лицето му било бледо, широко и неподвижно, ръцете и нозете му — подпухнали като от воднянка. „Сега са вече твои“ — казал Исетибиха и го загледал. Като влизал, Мокитуби скришом хвърлил на баща си бърз, забулен поглед.

„Благодаря“ — казал той. Исетибиха го погледнал. Не могъл да разбере гледа ли Мокитуби, вижда ли. „Не е ли все едно дали ти ги давам или ти ги подарявам?“ — попитал той.

„Благодаря“ — казал Мокитуби.

По това време Исетибиха употребявал емфие; един бял му бил показал как да поставя праха на устната си и да го разтрива в зъбите с клонче от кучешки дрян или стръкче от червена орхидея. „Добре — казал той, — човек не може да живее вечно.“ Погледнал сина си, после очите му на свой ред се замъглили и без да вижда, замислил се. Какво си е мислил, никой не може да каже, но по едно време само изрекъл с половин глас: „Да. Но чичото на Дум е нямал чехли с червени токове. — Погледнал пак сина си, а оня — тлъст и неподвижен. — Зад такава мутра може всякакви намерения да се таят, но човек ги узнава, когато стане късно. — После седнал на плетен стол с ремъци от еленова кожа. — Този дори не може да ги обуе. И той, и аз сме прокълнати от живото месо, което носим на себе си. Дори не може да ги обуе. Но нима аз съм виновен?“

Живя още пет години, после умря. Разболя се една нощ, стана му зле и макар че врачът пристигна и както си беше по жилетка от скунксова кожа, горя отгоре му някакви клечки, Исетибиха умря на следното утро.

Това стана вчера; изкопаха гроб и вече дванайсет часа хората прииждаха с коли и фургони, на коне и пешком да хапнат от печеното куче, сукоташа^[3] и сладките картофи, печени в пепел, и да присъстват на погребението.

[1] Франсиско Коронделе (1748–1807) — испански губернатор на Луизиана — Б.пр. ↑

[2] Джеймс Уилкинсън (1757–1825) — авантюрист, генерал, взел участие в присъединяването на Флорида към САЩ. — Б.пр. ↑

[3] Сукоташ — индианско ястие от зелена царевича и фасул. — Б.пр. ↑

III

— Ще минат три дни — каза Трите кошници, когато той и другият индианец се връщаха към къщата на вожда, — ще минат три дни и храната ще се свърши. И друг път ми се е случвало.

Вторият индианец се казваше Луи Шипката.

— И на това време, каквото е топло, той ще вземе да се вмирише.

— Да. Мъртвите са главоболие и грижа.

— А може и да не минат три дни.

— Да. А Човекът ще се вмирише, преди да го спуснат в земята. Стой и гледай и ще видиш, че съм прав.

Приблжиха къщата.

— Сега вече може да обуе чехлите — каза Шипката. — Сега може да ги носи пред всички.

— Още няма да може — каза Трите кошници. Шипката го изгледа. — Нали ще води гонитбата.

— Мокитуби? — учуди се Шипката. — И мислиш, че ще може? Човек, за когото и ходенето е мъка?

— А как иначе? Нали туй, дето скоро ще се вмирише, е негов баща!

— Вярно — каза Шипката. — За тия чехли той ще има още да плаща. Да, да. Той наистина ще ги купи. Ти какво мислиш?

— А ти какво мислиш?

— Ти какво мислиш?

— Нищо не мисля.

— И аз. Сега Исетибиха няма да има нужда от чехли. Да ги носи Мокитуби! На Исетибиха му е все едно.

— Да. И вождовете умират.

— Да. Остави го, нали пак си имаме вожд.

Навесът от дървесни кори над верандата се придържаше от лющени кипарисови колове на височина на параходната кают-компания и хвърляше сянка върху пръстената пътечка, на която в лошо време спъваха мулета и коне. В предния край на параходната палуба

седяха старец и две жени. Едната скубеше заклана птица, другата лющеше царевица. Старецът приказваше. Беше бос, с дълга ленена наметка и касторена шапка.

— Светът отива по дяволите — казваше той. — Съсипаха го белите хора. Дълги години преди белите да ни наложат своите негри, живеехме чудесно. Едно време старите хора седяха на сянка и дъвчеха варено еленско и царевица, пушеха тютюн и разговаряха за чест и за важни неща. А какво правим сега? От грижа за тия, дето обичат да се потят, старите се изтощават и направо в гроба. — Щом Трите кошници и Шипката преминаха по палубата, той млькна и вдигна очи към тях. Погледът му беше заядлив и гурелив, а лицето — покрито с безброй ситни бръчици. — И този е избягал — каза той.

— Да — рече Шипката. — Няма го.

— Знаех си. Казах. Ще отидат три седмици, както при смъртта на Дум. Само стой и гледай.

— Беше три дни, а не три седмици — каза Шипката.

— А ти присъствал ли си?

— Не — каза Шипката, — ама съм чувал.

— Пък аз присъствах — каза старецът. — Цели три седмици, през блата и гъсталаци...

Продължиха нататък и го оставиха да говори.

Бившият бюфет на парахода сега представляваше бавно гниеца черупка; полираният махагон и резбите сега едва личаха под плесента и само от време на време проблясваха в някакви кабалистични знаци, за да помръкнат отново. Продънените прозорци напомняха очи с перде. Тук имаше няколко чувала зърно или семе и предната част от рамата на фиакър, на чиято ос сега стърчаха и събираха ръжда два сгънати като сърпове яйове, застинали в грациозни пози, без да носят нищо на гърба си. В единия ъгъл безшумно и непрестанно нагоре-надолу във върбовата си клетка тичаше лисиче; три кльоцави бойни петлета подскачаха из прахоляка и всичко наоколо бе нашарено и белязано от техните изсъхнали курешки.

Като минаха тухлената стена, озоваха се в голямо помещение от пропукани стволоче. Тук беше задната част на фиакъра — рамата и откачената горна част, легнала на една страна; прозорчето ѝ бе замрежено с върбови пръчки и през тях надничаха главите, кротките като мъниста, ала гневни очи и оклюмали гребени на още няколко

бойни петлета. Подът беше от спечена глина. В единия ъгъл бе подпряно грубо рало и две дялани на ръка гребла от лодка. Провесено на четири каиша от еленова кожа, от тавана висеше позлатеното легло, което Исетибиха бе домъкнал от Париж. То нямаше ни пружини, ни дюшек, на рамката му бяха кръстосани ремъци, образуващи проста люлка.

Исетибиха караше последната си, най-млада жена да спи в леглото. Тъй като по рождение беше от тия, които страдат от задух, прекарваше нощите полуизлегнат на плетения си стол. Изпращаше я в леглото и след това, полубуден и полузаспал в мрака, се правеше, че спи — спеше три-четири часа — и се ослушваше да я чуе как с безкрайна предпазливост се измъква от завивката и ремъчното легло, за да полежи върху сламеника на пода до първите часове на предутринта. Тогава тя отново се промъкваше тихо до леглото и на свой ред се преструваше, че спи, а в тъмното до нея Исетибиха нечуто се смееше.

Канделабрите бяха привързани с ремъци на два кола и сега стояха облежнати в единия ъгъл, където се търкаляше и една десетгалонова бъчва от уиски. На плетения стол срещу глиненото огнище седеше Мокитуби. Не много по-висок от пет стъпки, той тежеше сто и двавет кила. Носеше сукнено палто на голо, а кръглият, гладък, медночервен балон на корема му висеше над долната половина от комплект бельо с дълги крачоли. На краката му се мъдреха чехлите с червените токове. Зад стола стоеше момче с голямо азиатско ветрило от драпирана хартия. Мокитуби седеше с неподвижно, широко и жълто лице, затворени очи и сплескани ноздри, протегнал напред тюленоподобните си лапи. На лицето му се четеше дълбоко трагичен и равнодушен израз. Той не отвори очи, когато влязоха Трите кошници и Шипката.

— От изгрев слънце ли ги е обул? — попита Трите кошници.

— От изгрев — каза момчето. Ветрилото не спираше. — Нали виждате.

— Да — рече Трите кошници, — виждаме. — Мокитуби не се и помръдна. Напомняше истукан, малайско божество в сюртук, по долни гащи, с разголена гръд и просташки чехли с алени токове.

— На ваше място няма да го безпокоя — рече момчето.

— Но не и на твое — каза Трите кошници. Той и Шипката клекнаха. Момчето непрекъснато размахваше ветрилото. — О, вожде — започна Трите кошници, — слушай! — Мокитуби не помръдна. — Той е изчезнал — добави Трите кошници.

— Нали ви казах — обади се момчето. — Знаех си, че ще избяга. Казах ви.

— Да — каза Трите кошници. — Ти не си първият, който ни казва онова, което трябваше да знаем предварително. И защо вие, помъдрите от нас, не направихте вчера нищо, за да не стане тъй?

— Не му се е искало да умре — каза Шипката.

— А защо да не иска? — попита Трите кошници.

— Това, че все някой ден ще умре, не е обяснение — каза момчето. — Не можеш да ме убедиш, старче.

— Дръж си езика — рече Шипката.

— Цели двайсет години — почна Трите кошници, — додето останалите от неговата раса се потяха по полето, той служеше на вожда за сянка. Защо да не иска да умре, след като не е искал да лее пот?

— При това щеше да стане много бързо — додаде Шипката. — Няма да е бавна смърт.

— Хванете го и му кажете — каза момчето.

— Шшт! — рече Шипката. Както клечаха, погледнаха Мокитуби в лицето. Сякаш и той беше умрял. Потънал в собствената си плът, той дишаше някъде твърде дълбоко, за да му личи отвън.

— Слушай, вожде — каза Трите кошници, — Исетибиха е мъртъв. Той чака. Неговото куче и неговият кон са готови. Но робът му е избягал. Оня, който му придържаше гърнето, оня, който ядеше от неговата гозба, от неговата паница, избягал. Исетибиха чака.

— Да — потвърди Шипката.

— И това не е за първи път — продължи Трите кошници. — Случи се и когато Дум, твоят дядо, лежеше в очакване пред ямата в земята. Лежа и чака три дни и все повтаряше „Къде е моят негр?“ А Исетибиха, баща ти, отговаряше: „Аз ще го намеря. Ти почивай. Ще го доведе и тогаз ще тръгнеш на път.“

— Да — потвърди Шипката.

Мокитуби седеше неподвижен, със затворени очи.

— Три дни Исетибиха претърсваше из ниското — рече Трите кошници. — Дори да хапне не се върна, додето не доведе негъра. И тогава каза на Дум, на баща си: „Ето ти кучето, ето ти коня, ето ти и негъра. Почивай.“ Каза го Исетибиха, който от вчера е мъртъв. А сега неговият негър е избягал. Конят и кучето чакат, а негъра го няма.

— Да — потвърди Шипката.

Мокитуби не мръдна. Очите му бяха затворени; над ленивата му чудовищна маса тегнеше неизмеримо безразличие, нещо безкрайно неподвижно, което прескачаше плътта и оставаше глухо за нея. Клекнали, те го гледаха в лицето.

— Това се случи, когато баща ти току-що беше станал вожд — каза Трите кошници. — И никой друг, а сам Исетибиха доведе роба при баща си, който чакаше да влезе в земята. — Лицето на Мокитуби не трепна, очите му останаха затворени. След малко Трите кошници рече: — Махни му чехлите.

Момчето свали чехлите. Мокитуби взе да пъшка, голата; му гръд дълбоко се раздвижи, сякаш той отново изплуваше от дълбините на плътта си към живота, като че излизаше от водата, от морето. Но очите му още не се отваряха.

— Той ще води преследването — каза Шипката.

— Да — каза Трите кошници, — той е вожд и той ще води преследването.

IV

През целия ден, скрит в хамбара, негърът-телохранител на Исетибиха наблюдаваше смъртта на своя господар. Беше четирийсетгодишен мъж, родом от Гвинея. Имаше плосък нос, малка сплесната глава, вътрешните ъгълчета на очите му червенееха, а издадените му венци, от които стърчаха широки четвъртити зъби, имаха блед синкавочервен оттенък. Четиринайсетгодишен бил отведен от Камерун и търговецът пропуснал да му преброи зъбите. Беше личен слуга и пазач на Исетибиха от двацет и три години.

Предния ден, деня, в който Исетибиха легна болен, той изчака свечеряването и се върна в селището. В този спокоен час димът на готварските огнища бавно се стелеше над уличката от врата до врата и носеше до срещуположните врати аромата на същото месо и същия хляб. Жените наглеждаха огньовете, мъжете се бяха насъбрали в началото на уличката и го видяха, като слиза откъм господарската къща, внимателно стъпвайки с босите си нозе в непознатия сумрак. На чакащите мъже се стори, че очите му са леко светнали.

— Исетибиха още не е умрял — каза старейшината.

— Не е умрял — отвърна слугата. — Кой не е умрял?

В тъмнината лицата им бяха като неговото, възрастите не личаха, а мислите стояха запечатани и невнятни зад тях като зад посмъртните маски на маймуни. Миризмата на пушещите, на гозбите прииждаше остра и бавна в необикновената привечер като от друг свят, някъде високо над уличката и голите дечурлига в прахта.

— Ако оживее до залез, ще живее до изгрев — каза един.

— Кой каза?

— Говорят.

— Да. Говорят. Знаем само едно.

Погледнаха слугата, застанал сред тях с леко светнали очи. Дишаше дълбоко и бавно, с разголени гърди, запотен.

— Той знае. Той знае.

— Да кажат тъпаните!

— Да! Нека тъпаните да кажат!

Тъпаните загърмяха след падането на нощта. Държаха ги скрити на дъното на реката. Бяха направени от кухи кипарисови корени и ги криеха — защо? — не знаеше никой. Заравяха ги в тинята до брега на мочурището; там ги пазеше едно четиринайсетгодишно момче. Беше дребно и нямо; клечеше в калта по цял ден под облак от комари, голо, ако не се смята калта, с която се мажеше да се пази от комарите, и закачената на врата му влакнеста торба, съдържаща ребро от свиня, по което все още висяха черни ивици месо, и две свързани с тел люспи от кора. Бръщолевеше несвързани глупости и се лигавеше върху събраните си колене. Сегиз-тогиз иззад храсталаците зад него безшумно ще се покажат индианци, ще постоят и ще го погледат, ще си отидат след малко, а той няма и да ги усети.

От горната част на хамбара, където се кри до тъмно, а и след това, негърът дочуваше тъпаните. Бяха на три мили оттук, ала ги чуваше, сякаш са в хамбара под него, думтят ли думтят. Виждаше дори огъня и черните крайници, които се мярват в пламъците с бакърения си блясък и после изчезват. Само че сега огън нямаше да има. Там, както и при него на прашния таван, където по топлите, дялани с брадва в незапомнени времена греди се разнасяха шушнешите арпежи на плъховите крака, нямаше никаква светлина. Едничкият огън там сега е димящата купчина въглени срещу комарите, около която са наклекали жените, провесили тежки и мързеливи гърди с едри и гладки зърна в устата на мъжките рожби, замислени, безразлични към тъпаните, защото истинският огън би означавал живот.

Огън гореше в параходната къща, където, заобиколен от жените си, под привързаните канделабри и висящото легло лежеше умиращият Исетибиха. Негърът виждаше пушека и малко преди залез забеляза излизането на врача, облечен в своята жилетка от скунксови кожи; врачът запали две насмолени пръчки и ги втъкна в дъговия свод на параходната палуба. „Значи, още не е умрял“ — каза си негърът в шушнешката мрачина на тавана, сякаш отговаряйки си сам; съвсем ясно чуваше два гласа — единият негов и другият негов:

„Кой не е умрял?“

„Ти си мъртъв.“

„Да. Аз съм мъртъв“ — тихо си каза той. Дося му се да е там, при тъпаните. Представи си как изскача от храсталака, озовава се сред

тъпаните на своите голи, мазни, излинели и невидими крака. Но не можеше да направи това, защото скочи ли тъй, човек отива от живота в смъртта; той бе скочил в смъртта и не бе умрял, защото дойде ли за един човек смъртта, тя може да го вземе само ако го свари отсам, в живота. То става, когато смъртта застигне човека изотзад, докато е още в живота. Тихият шепот на плъховете замря като стихнал вятър в другия край на гредите. Веднъж бе ял плъх. Беше момче, току-що го водеха в Америка. Деветдесет дни живяха между палубите на кораба в помещение, високо само три стъпки, беше някъде в тропическите ширини, а отгоре им се носеше гласът на пияния капитан от Нова Англия, който високо и напевно четеше някаква книга — едва десет години по-късно разбра, че това било библията. Свил се там, той бе наблюдавал плъховете, които, цивилизовани от съжителството с човека, бяха загубили вродената си хитрост на окото и нозете; хвана един без затруднения, просто едва протегна ръка, и после го изяде, без да бърза, учудвайки се как тия животни са могли да оцелеят. По онова време все още носеше бялото парче плат, което му бе дал търговецът на роби, дякон в Унитариянската църква, и говореше единствено родния си език.

Сега беше гол, само по едни дочени панталони, които индианците бяха купили от бели; около бедрата му висеше вързан на ремък амулет. В амулета имаше половин седефено пенсне, купено от Исетибиха в Париж, и черепчето на мокасинова змия. Беше я убил и изял, но остави отровната глава. Сега лежеше на тавана, загледан в къщата, в парахода, заслушан в тъпаните, представяйки си, че е сред тях.

Лежа тук цялата нощ. На утрото видя, че врачът излиза по скунксовата си жилетка, качва се на мулето и заминава, а той съвсем се спотаи, проследи последното облаче прах от тънките крака на мулето и когато то се разнесе, установи, че още диша; стори му се необикновено, че още диша въздуха, че още се нуждае от въздух. Сниши се и притихнал се вгледа нататък, готов да се раздвижи, очите му леко светеха, но вече със спокойна светлина, а дишането му олекна, стана равномерно. Видя, че Луи Шипката излиза и поглежда небето. Беше се разсъмнало и петима индианци вече клечаха на палубата в празнични премени; до пладне там се събраха двацет и пет души. Следобеда изкопаха ямата, в която щяха да се пекат месото и сладките

картофи; гостите вече наброяваха стотина — благоприлични, мълчаливи и търпеливи в неудобните си европейски труфила. Видя как Шипката изведе кобилата на Исетибиха от яхъра и я върза на едно дърво, а подир това се показа на вратата със старото куче, което лежеше до стола на Исетибиха. Върза и кучето за дървото, а то се спотаи и тъжно загледа лицата наоколо. След това почна да вие. Виеше и по залез, когато негърът се смъкна по задната стена на хамбара и се прехвърли в един от ръкавите на реката, където вече тъмнееше. И побягна. Чуваше виещото куче зад гърба си и все тъй тичайки, близо до извора се размина с друг негър. Единият неподвижен, другият хукнал, двамата мъже се спогледаха за миг сякаш през някаква наистина съществуваща преграда между два различни свята. Той продължи да тича в сгъстения мрак, затворил уста, стиснал юмруци, с непрекъснато сумтящи, широко разтворени ноздри.

Тичаше в нощта. Познаваше тия места добре, защото често бе ловувал тук с Исетибиха, следвайки на мулето си кобилата му по петите на някоя лисица или дива котка; познаваше ги също тъй добре, както ги познаваха и хората, които щяха да го преследват. Зърна ги за първи път малко преди залез на втория ден. Беше пробягал трийсет мили, все по дъното на потока, най-напред нагоре, после обратно надолу; легнал в гъстака от папай, той за първи път съзря преследвачите си. Бяха двама, по ризи и със сламени шапки, носеха под мишница грижливо навитите си панталони и нямаха оръжие. На средна възраст и възпълни, те едва ли можеха да се движат достатъчно бързо; щяха да минат най-малко дванайсет часа, додето се върнат там, откъдето сега ги наблюдаваше. „Значи, мога да отпочина до полунощ“ — каза си той. Беше достатъчно близко до плантацията, за да надуши дима на готварските огнища, и се сети, че май е огладнял, тъй като трийсет часа нищо не бе турял в уста. „Но по-важно е да си почина“ — помисли си той. Легнал в гъстите папай, повтаряше си, че трябва да почине, защото дори усилието да се отмори, нуждата и неизбежността да отпочине, караха сърцето му да бие не по-слабо, отколкото и при тичането. Стори му се, че е забравил как се почива, сякаш шестте часа нямаше да му стигнат, ако не за друго, най-малкото да се досети как се почива.

Щом се стъмни, отново се размърда. Мислеше да продължи без прекъсване и нечуто в нощта, тъй като нямаше де да иде, но още с

тръгването хукна с всички сили, изпъчил задъхващи се гърди, насочил широко трепкащите ноздри срещу душащата го шибача тъмнина. След като тича час, загуби се, обърка посоката и внезапно спря, а след разтуптяното сърце долови звука на тъпаните. Не бяха на повече от две мили; той тръгна след звука и усети мъждивия огън, вдъхна щипещия дим. Озова се сред тях, но тъпаните не спряха; само старейшината се приближи в диплите на пушека и застана пред лъхтящите, пулсиращи, разширени ноздри, пред помръкналия блясък на очите му върху зацапаното с кал лице — те неспирно се движеха сякаш под команда на дробовете му.

— Очаквахме те — каза старейшината. — А сега върви.

— Да вървя?

— Яж и върви. Мъртвите не бива да стоят при живите, сам знаеш.

— Да, знам. — Не се погледнаха. Тъпаните продължаваха.

— Ще ядеш ли? — попита старейшината.

— Не съм гладен. Подир пладне улових един заек и хапнах.

— Тогава вземи малко печено месо.

Прие месото, увито в листа, и отново нагази в реката. След малко тъпаните се умълчаха. Вървя до утринта. „Имам дванайсет часа — каза си той. — А може и повече, защото са ме преследвали през нощта.“ Клекна, изяде месото и обърса ръце в бедрата си. После стана, свали дочените панталони и отново клекна до тресавището, намаза се с кал — лицето, ръцете, тялото, краката, — сви се, обхвана колене и наведе глава. Като се развидели, премести се в тресавището, клекна там и заспа. Нищо не му се присъни. И добре че се премести, защото, събуждайки се внезапно посред бял ден — слънцето бе вече високо, — видя двамата индианци. Все още носеха грижливо навитите си панталони под мишница; стояха точно срещу мястото, където се криеше, тромави, дебели, омекнали, малко нелепи под сламените шапки, само по едни ризи.

— Уморителна работа — каза единият.

— Сега да ми е да си стоя у дома на сянка — каза другият. — Но вождът чака и земята стои отворена.

— Да — двамата тихо се огледаха; като се наведе, единият махна от долния край на ризата си полепнал репей. — Проклет да е този негър!

— Да. Кога са били нещо повече от изпитание и от грижа!

В ранния следобед, от върха на едно дърво, негърът надникна в плантацията. Видя трупа на Исетибиха в люлка между две дървета, на едно от които бяха вързани конят и кучето. Утъпканото място около парахода бе пълно с фургони, коне, мулета, каруци и оседлани коне. На пъстри гроздове жените, по-малките деца и старците клечаха покрай продълговатата яма, от която, бавен и гъст, се вдигаше димът на печено месо. Скоро мъжете и големите момчета щяха да бъдат в потока по следите му, грижливо сгънали празничните премени по чаталите на дърветата. Група мъже стояха недалеч от вратата, пред едновременния бюфет на парахода. Наблюдаваше ги и видя как след малко изнасят Мокитуби на носилка, направена от еленова кожа и клони от финикова слива; скрит високо в убежището от шума, негърът, набелязаната жертва, смълчано гледеше неизбежната си съдба с изражение, равно по сериозност на изражението на Мокитуби. „Да — каза си той, — значи, и той ще дойде. Ще дойде и онзи, чието тяло от петнайсет години е мъртво.“

Следобедата се сблъска с един от индианците. Срегнаха се точно по средата на един дънер, който прехвърляше мочура, негърът — изпит, сух, твърд, неуморен и отчаян, индианецът — дебел, размекнат, очебийно възплъщение на крайното и върховно нежелание и неподвижност. Индианецът не помръдна, не издаде звук; застанал на дънера, той видя как негърът скочи в тинята, доплува до брега и се шмугна в гъсталаците.

Малко преди залез слънце той лежеше до едно повалено дърво. В бавна процесия по дървото се движеше редица мравки. Улавяше ги и бавно ги ядеше с някаква разсеяност, като гост за вечеря, който си взима от чинията солени фъстъци. Мравките също имаха солен вкус и пораждаха неизмеримо отделяне на слюнка. Ядеше ги бавно, загледан в непрекъснатия им поток, който се изкачваше по дънера и с ужасяваща праволинейност отиваше към гибел и забвение. Целия ден нищо не бе хапвал; върху спечената маска от кал очите му се въртяха в зачервяващи се кръгове. На заник, когато пълзеше по брега към мястото, дето бе зърнал една жаба, внезапно по ръката го плесна мокасиновата змия — беше муден, но силен удар. Ухапа го непохватно и остави на ръката му две дълги резки, като резки, нанесени с бръснач; полупроснатата от своето засилване и яд, за миг тя изглеждаше напълно

безпомощна и несръчна в холеричния си гняв. „Здрасти!“ — каза негърът. Докосна главата ѝ, а тя отново го ухапа по ръката, после още веднъж, със силни, загребващи и неумели удари. „То е, защото не искам да умра — каза си той и повтори: — То е, защото не искам да умра.“ Каза го тихо, с някакво смирено и закъсняло удивление, сякаш говореше за нещо, което до изричането на тези думи сам не бе съзнавал, или най-малкото не подозираше дълбочината и силата на това желание.

V

Мокитуби взе чехлите със себе си. В движение не можеше да ги носи дълго, па макар и в носилката, на която се облягаше полуотпуснат, затова ги държеше в скута си върху квадратно парче кожа от млад елен — напуканите, разнищени чехли, вече обезформени, с олющени лачени горница и езици без токи, с червените си токове — лежаха върху тази скапана и тлъста маса, която едва даваше признаци на живот, и пътуваха с нея през тресавища и трънаци, носени от сменящи се мъже, които цял ден без прекъсване мъкнеха престъплението и неговата лачена цел, за да извършат онова, което бе нужно на жертвата. Мокитуби може би си въобразяваше, че в своето безсмъртие лети през пъкъла, понесен от осъдени души, които приживе са жаждали неговата гибел, а в смъртта са станали заслепени участници в неговото проклятие.

През кратката почивка, като подпряха носилката в средата на кръга от клекнали мъже, а неподвижният Мокитуби със затворени очи и най-сетне за миг озарено от смирение лице, схвана неизбежността на това, което го чака, той можа да обуе чехлите. Сложи му ги момчето, едва напъхвайки със сила огромните, размекнати и подпухнали ходила, при което на лицето му отново се появи онова трагично, страдалческо и безкрайно напрегнато изражение, което имат хората с лошо храносмилане. След това продължиха. Той не помръдваше, не издаваше звук, застинал в ритмичното поклащане на носилката, сякаш пестейки своята леност, или може би своите кралски добродетели, като например храбростта и силата на духа. След време оставиха носилката и се вгледаха в жълтото му лице на идол, цялото обсипано с капчици пот. Тогава някой — Трите кошници или Тоя с двамата бащи — каза:

— Свалете ги. Нужната почит вече е отдадена.

Свалиха чехлите. Лицето на Мокитуби остана същото, но чак сега дишането му стана видимо, въздухът влизаше и излизаше между бледите му устни с тихо свистене, а те отново клекнаха да дочакат куриерите и вестоносците.

— Още ли не?

— Още не. Сега отива на изток. До залез ще стигне устието на Типа. И тогава ще се върне. Можем утре да го хванем.

— Да се надяваме. Няма да е много скоро.

— Да. Вече три дни го търсим.

— Когато умря Дум, за три дни свършихме.

— Но оня беше стар човек. А този с млад.

— Да. И добре тича. Хванем ли го утре, печеля кон.

— Дано го спечелиш.

— Да. Неприятна работа.

В този ден храната в плантацията свърши. Гостите се разотидоха по домовете и на другия ден се върнаха с нова храна за още една седмица. Исетибиха вече смърдеше; когато по пладне стана горещо и лъхна ветрец, усетиха миризмата по цялата долина. Но негъра не хванаха нито тоя ден, нито на следващия. Беше на смрачаване на шестия ден, когато вестоносците дотичаха до носилката; бяха открили кръв.

— Наранил се е.

— Дано не е зле — каза Трите кошници. — Как ще пратим с Исетибиха човек, който няма да му бъде от полза?

— Или такъв, за когото Исетибиха сам ще трябва да се грижи — добави Шипката.

— Нищо не знаем — каза вестоносецът. — Скрил се е. Пропълзъл е обратно в тресавището. Оставихме постове.

И припнаха с носилката. Мястото, където негърът бе пропълзъл в блатото, се намираще на един час път. В бързината и вълнението забравиха, че Мокитуби е с чехлите; когато стигнаха, той беше припаднал. Свалиха чехлите и го свестиха.

Със смрачаването заградиха блатото. Клечаха, връхлетявани от облаци мушици и комари; вечерницата светеше ниско на запад, а съзвездията отгоре бавно се завъртяха. „Ще му дадем време — си казаха. — И утре е ден.“

„Ами да. Да му дадем време.“ Млъкнаха и като един се вторачиха в мрака към тресавището. След малко шумовете спряха. Скоро от тъмното изскочи вестоносецът.

— Опитва се да избяга.

— А вие го върнахте?

— Сам се върна. За миг и тримата се уплашихме. Надушвахме го как пълзи в тъмнината, надушвахме и нещо друго, ама не знаехме какво. Затуй се и уплашихме, но той ни каза. Каза ни да го заколим на място, защото сега било тъмно и нямало да види лицето на оня, който ще свърши тая работа. Но нас на друго ни миришеше. И той ни каза какво е. Змия го ухапала. Преди два дни го ухапала. Ръката му се подула и сега мирише лошо. Но нас на друго ни миришеше, защото издутото вече е спаднало и ръката му не е по-голяма от детска ръка. Той сам ни показа. Всички до един я опипахме — не по-голяма от детска. Поиска да му дадем секира, та да я отсече. Но и утре е ден.

— Да. Утре е като днес.

— Малко ни беше страх. Но той се върна в блатото.

— Добре.

— Да. Страх ни беше. Да кажем ли на вожда?

— Ще разбере — каза Трите кошници и се оттегли. Вестоносецът клекна и отново заразказва за негъра. Трите кошници се върна. — Вождът каза, че и така е добре. Върни се на пост.

Вестоносецът се изниза. Клекнали около носилката, отвреме-навреме подремваха. Някъде след полунощ негърът ги събуди. Развика се и почна да си говори сам, а гласът му ехтеше остър и изненадващ в мрака; после млъкна. Зазори се. По светложълтото небе бавно прелетя бял жерав. Трите кошници се сепна:

— Да вървим! Вече е днес.

Двамата индианци навлязоха с шумни движения в тресавището. Преди да стигнат до негъра, спряха, защото той изведнъж запя. Виждаха го — гол и облепен с кал, седи на един дънер и пее. Клекнаха тихо недалеч от него и го оставиха да свърши. Напяваше нещо на своя си език с лице, вдигнато към изгриващото слънце. Гласът му бе ясен, пълен, малко примитивен и тъжен. „Да му дадем още малко време“ — казаха си индианците и търпеливо зачакаха. Той млъкна и те го приближиха. Обърна се и ги изгледа през напуканата маска от кал. Очите му се бяха налели с кръв, а пресъхналите устни едва скриваха квадратните му къси зъби. Маската от кал едва се държеше на лицето му, сякаш току след слагането ѝ плътта се е стопила. Държеше лявата си ръка близо до гърдите. От лакътя надолу беше покрита с безформена и спечена черна кал. Надушваха го, вонеше страшно. Наблюдаваше ги безмълвен, додето единият не го докосна по ръката.

— Ела — каза индианецът. — Тичаш отлично. Няма от какво да се срамуваш.

VI

Когато приближиха плантацията в това опетнено с позор ясно утро, очите на негъра се завъртяха като очи на кон. Димът от ямата, дето се печеше месото, прииждаше ниско над земята, над приклекналите и чакащи гости из двора, над параходната палуба, над жените, децата и старците, всички в своите ярки, груби и неудобни премени. Бяха пратили вестоносци — един надолу, друг нагоре, а трупът на Исетибиха бе вече преместен до чакащия гроб заедно с кучето и коня. Въпреки това около къщата, дето бе живял, все още миришеше. Гостите вече тръгваха към гроба, когато носачите на Мокитуби изкачиха склона.

Негърът стърчеше над всички, неговата висока и тясна, сплескана с кал глава се подаваше над техните. Дишаше тежко, сякаш отчаяното усилие на тези шест напрегнати и отчаяни дни сега изведнъж се е стоварило отгоре му; и макар да вървяха бавно, голата му издрана гръд се надигаше с мъка над прилепената лява ръка. Непрестанно се оглеждаше встрани, като че нищо не вижда, като че виждането все не успяваше да се изравни с гледането. Устата му бе полуотворена над едрите бели зъби; задъхваше се. Гостите, вече тръгнали, спряха, обърнаха глави, някои с късове месо в ръцете, а негърът ги гледаше в лицата с дивите си, но сдържани, немигащи очи.

— Искаш ли най-напред да ядеш? — попита Трите кошници. После повтори въпроса.

— Да — каза негърът. — Точно така. Искам да ям.

Тълпата сега бе почнала да се връща назад и вестта стигна и до най-отдалечените: „Най-напред ще яде.“

Приближиха парахода.

— Седни — каза Трите кошници.

Негърът седна на края на палубата. Още запъхтян, с надигащи се и хлътващи гърди, с непрестанно въртящите се очи, той продължаваше да се обръща наляво и надясно. Сякаш невъзможността да вижда идваше отвътре, от безнадеждността, не толкова от липсата на зрение.

Донесоха храна и мълчаливо се втренчиха да видят как ще яде. Напълни уста и задъвка, но както дъвчеше, полусдъвканата каша почна да излиза от ъглите на устата му, да се стича по брадата и да капе на гърдите му; скоро спря да дъвче и остана тъй — гол, покрит със засъхнала тиня, с паница на колене, устата му пълна с огромно количество сдъвкана храна и отворена, с разширени очи, които безспирно се въртят, задъхан, едвам дишащ. Търпеливи, неумолими, чакащи, индианците го наблюдаваха.

— Хайде — каза най-сетне Трите кошници.

— Вода — каза негърът, — искам вода.

Кладенецът се намираше на склона по посока на негърското село. Склонът се спускаше надолу, изпъстрен от сенките на мирното пладнe, часа, когато, задрямал на стола си, Исетибиха очакваше своя обяд и после дългия следобеден сън, когато негърът, неговият телохранител и слуга, ще бъде свободен. Тогава присядаше на кухненската врата и разговаряше с жените. Поляната между кухнята и селото лежеше тиха и мирна, жените си подвикваха през поляната, а димът от огньовете, на които се готвеше обедът, се рееше над дечурлигата, прилични на абаносови играчки в прахоляка.

— Хайде — каза Трите кошници.

Негърът тръгна след тях, най-висок от всички. Гостите отиваха към Исетибиха, коня и кучето, които ги чакаха. Негърът вървеше, изправил високо глава, въртеше я на всички страни, гърдите му се задъхваха.

— Ела — каза Трите кошници, — нали искаш вода.

— Да — каза негърът, — да. — Обърна очи към къщата, после към селището, където днес не горяха огнове, на вратите не се показваха лица, в прахта нямаше деца. — Ето тук ме ухапа, в тая ръка си заби зъбите, веднъж, дважд, че три пъти. А аз й казах „здрости“.

— Ела сега — рече Трите кошници. Негърът тръгна, но сякаш остана на място, коленете му се вдигаха високо, главата му стърчеше, като че искаше да подкара някакъв механизъм, който се задвижва с ходене. Очните му ябълки блестяха диво, но въздържано, като очи на кон. — Нали искаш вода. Ето!

В кладенеца имаше кратуна. Подадоха му я пълна и го зяпнаха да видят как ще пие. Той надигна кратуната и бавно потопи спеченото си лице, а очите му неспирно се въртяха. По гърлото го познаха, че пие,

бистрата вода рукна от двете страни на кратуната по брадата и гърдите му. Водата свърши.

— Хайде — каза Трите кошници.

— Почакай — каза негърът. Потопи кратуната повторно и я надигна към лицето си, а очите му отгоре неспирно се въртяха. Видяха гърлото му как преглъща и как непогълнатата вода се пръска встрани и в порой от капки се стича по брадата му и чертае вадички по калната му гръд. Търпеливи, сериозни и благоприлични, те чакаха — хората от племето, гостите, роднините. Водата свърши, а кратуната се вдигаше по-високо и по-високо, празна, черното гърло продължаваше да подражава безплодното движение, от което не получаваше вече никаква вода. Парче размекната от водата кал се плъзна по гърдите му и се разби в калните му нозе, а в празната кратуна чуха стон: „Ах-ах-ах!“

— Хайде — каза Трите кошници, взе кратуната от негъра и я закачи над кладенеца.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.